

Apžvalgą parengė Lietuvos banko Ekonomikos ir finansinio stabilumo tarnybos Finansinio stabilumo departamentas.

Apžvalga prieinama PDF formatu Lietuvos banko interneto svetainėje adresu www.lb.lt

Apžvalga parengta remiantis duomenimis iki 2013 m. liepos 1 d.

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

© Lietuvos bankas, 2013

IŽANGA

Šios apžvalgos tikslas – apžvelgti mokėjimo paslaugų, kuriomis naudojamosi dažniausiai, standartinių įkainių, taikomų fiziniams asmenims, dydžių kaitą bankuose, kredito unijose, elektroninių pinigų ir mokėjimo įstaigose Lietuvoje. Be to, apžvalgoje pateikiamas palyginimas, kiek per metus kainuotų įvairių mokėjimo paslaugų teikėjų siūlomi trys skirtingi mokėjimo paslaugų krepšeliai.

Lietuvos bankas nuolat stebi mokėjimo paslaugų įkainių kaitą. 2011 m. spalio mėn., siekdamas sudaryti palankesnes sąlygas gyventojams gauti daugiau informacijos apie šalies bankų, kredito unijų, mokėjimo ir elektroninių pinigų įstaigų fiziniams asmenims taikomus standartinius mokėjimo paslaugų įkainius, Lietuvos bankas pradėjo juos skelbti interneto svetainėje (www.lb.lt/ikainiai). 2013 m. sausio mėn. Lietuvos bankas papildė skelbiamą informaciją, suteikdamas galimybę stebėti mokėjimo paslaugų įkainių kaitos istoriją nuo 2011 m. spalio mėn.

Apžvalgoje naudojami Lietuvos banko tarnautojų surinkti vienuolikos bankų ir užsienio bankų skyrių¹, septynių mokėjimo įstaigų², elektroninių pinigų įstaigos³ ir kredito unijų, priklausančių Lietuvos centrinei kredito unijai, pagal susitarimą su Lietuvos banku pateikti 2012–2013 m. duomenys⁴. Skaičiuojant vidutinius įkainius, neatsižvelgiama į mokėjimo paslaugų teikėjų užimamą rinkos dalį.

Apžvalgoje nagrinėjami kelių populiariausių paslaugų – sąskaitos atidarymo ir tvarkymo, vietinių kredito pervedimų litais, įmokų už paslaugas⁵, kredito pervedimų eurais, debeto kortelių ir grynujų pinigų operacijų – įkainiai skirtingose mokėjimo paslaugas teikiančiose įstaigose, galioję 2013 m. liepos 1 d. Atkreiptinas dėmesys, kad skirtingi mokėjimo paslaugų teikėjai teikia skirtingas mokėjimo paslaugas. Pavyzdžiui, mokėjimo įstaigos teikia tik įmokų grynaisiais pinigais paslaugą, elektroninių pinigų įstaiga atidaro ir tvarko sąskaitas, vykdo kredito pervedimus litais ir eurais, teikia internetu inicijuotų įmokų už paslaugas paslaugą. Kai kurie bankai taip pat teikia ne visas nagrinėjamas mokėjimo paslaugas.

Apžvalgos pabaigoje, remiantis Lietuvos banko užsakymu 2013 m. atliktos Lietuvos gyventojų mokėjimo paslaugų naudojimo įpročių apklausos duomenimis, apskaičiuojama, kiek skirtingoms mokėjimo paslaugų naudotojų grupėms priklausantys gyventojai išleistų už mokėjimo paslaugas, jeigu naudotųsi skirtingų mokėjimo paslaugų teikėjų paslaugomis.

1. MOKĖJIMO PASLAUGŲ ĮKAINIŲ POKYČIAI

2013 m. pirmąjį pusmetį pastebimai kito dalies vietinių kredito pervedimų litais ir dalies įmokų už paslaugas įkainiai. Pastebimi nedideli kredito pervedimų eurais ir grynujų pinigų operacijų, debeto kortelių įkainių pokyčiai. Iš bankų daugiausia mokėjimo paslaugų įkainius keitė Swedbank, AB (11 pakeitimų), AB DNB bankas (3 pakeitimai). Po vieną pakeitimą atliko *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyrius, AB Šiaulių bankas, UAB Medicinos bankas. Mokėjimo įstaiga UAB „Viena sąskaita“ koregavo įmokų už paslaugas grynaisiais pinigais įkainį. Įmokas už paslaugas internetu pradėjo priiminėti ir elektroninių pinigų įstaiga „EVP International“, UAB. Iš kredito unijų daugiausia mokėjimo paslaugų įkainių pakeitė Vilniaus regiono kredito unija (10 pakeitimų), kredito unija „Sūduvos parama“ (5 pakeitimus), Sedos kredito unija (3 pakeitimus). Kelis pakeitimus padarė Pareigūnų, Raseinių, Panevėžio ir Varėnos kredito unijos, o kitos kredito unijos mokėjimo paslaugų įkainių nekeitė.

1 lentelė. Mokėjimo paslaugų įkainiai, pakeisti 2012 m. gruodžio 31 d.–2013 m. liepos 1 d.
(litas)

Mokėjimo paslauga	2012 m. gruodžio 31 d.			2013 m. liepos 1 d.		
	daugiausia	mažiausia	vidurkis	daugiausia	mažiausia	vidurkis
Banko skyriuje inicijuoti vietiniai kredito pervedimai litais banko viduje į savo sąskaitą	3,00	0,00	1,27	5,00	0,00	1,59
Banko skyriuje inicijuoti vietiniai kredito pervedimai litais banko viduje į kito kliento sąskaitą	3,00	0,00	1,96	5,00	0,00	2,14
Banko skyriuje inicijuoti vietiniai kredito pervedimai litais į kitus Lietuvoje veikiančius bankus, kredito unijas ar elektroninių pinigų įstaigą	4,00	2,50	3,38	5,00	2,50	3,50
Kredito unijų skyriuje inicijuoti vietiniai kredito pervedimai litais į kitus Lietuvoje veikiančius bankus, kredito unijas ar elektroninių pinigų įstaigą	3,00	0,00	1,37	3,00	0,00	1,37
Kredito unijų skyriuje inicijuoti vietiniai kredito pervedimai litais įstaigos viduje į kito kliento sąskaitą	3,00	0,00	0,24	3,00	0,00	0,22

¹ AB „Citadele“ bankas, AB DNB bankas, UAB Medicinos bankas, AB SEB bankas, „Swedbank“ AB, AB Šiaulių bankas, *Danske Bank A/S* Lietuvos filialas ir *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyrius, AB bankas „Finasta“, AS „SMP Bank“ Lietuvos filialas ir *Svenska Handelsbanken AB* Lietuvos filialas.

² UAB „Kauno spauda“, AB Lietuvos paštas, UAB Mokėjimo terminalų sistemos (*Foxtbox*), UAB „Perlo paslaugos“, UAB SOLLO (*Maxima*), UAB „Viena sąskaita“, UAB „Virtualių paslaugų operatorius“ (Lietuvos spaudos Vilniaus agentūra).

³ UAB „EVP International“.

⁴ Šie duomenys skelbiami Lietuvos banko interneto svetainėje.

⁵ Įmokos už paslaugas – mokėjimai įvairiems paslaugų teikėjams (pvz., už elektrą, vandenį). Šie mokėjimai neapima įmokų Valstybinei mokesčių inspekcijai.

Įmokos už paslaugas (internetu) (bankuose ir elektroninių pinigų įstaigoje)	1,00	0,00	0,63	1,00	0,00	0,53
Įmokos už paslaugas grynaisiais pinigais bankų skyriuose	5,00	0,80	2,54	8,00	0,80	3,47
Įmokos už paslaugas grynaisiais pinigais mokėjimo įstaigose	1,00	0,42	0,76	1,00	0,50	0,78
Įmokos už paslaugas grynaisiais pinigais kredito unijose	2,00	0,00	0,20	2,00	0,00	0,19
Gaunami kredito pervedimai eurais (bankuose ir elektroninių pinigų įstaigoje)	20,00	0,00	8,35	20,00	0,00	7,38
Gaunami kredito pervedimai eurais (kredito unijose)	50,00	0,00	6,39	50,00	0,00	6,71
Mokami kredito pervedimai eurais internetu (bankuose ir elektroninių pinigų įstaigoje)	55,00	0,69	37,24	55,00	0,69	36,72
Mokami kredito pervedimai eurais kredito unijos padalinyje	60,00	10,00	38,00	60,00	10,00	38,30

Šaltinis: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

SĄSKAITOS ATIDARYMAS IR TVARKYMAS

2013 m. pirmąjį pusmetį, palyginti su 2012 m. pabaiga, sąskaitos atidarymo, uždarymo ir tvarkymo įkainiai Lietuvoje veikiančiuose bankuose, kredito unijose ir elektroninių pinigų įstaigoje nepakito. Bankai ir elektroninių pinigų įstaiga Lietuvoje sąskaitas atidaro ir jas uždaro nemokamai. Trys bankai (*Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyrius, AB bankas „Finasta“, *Svenska Handelsbanken AB* Lietuvos filialas) ir elektroninių pinigų įstaiga taip pat neima komisinio atlyginimo už sąskaitos, nesusietos su mokėjimo kortele⁶, tvarkymą. UAB Medicinos bankas imtų metinį komisinį atlyginimą, jei sąskaitoje per metus nebūtų atlikta nė viena operacija. Kiti bankai taiko mėnesinį arba ketvirtinį sąskaitos tvarkymo mokestį. Šiuose bankuose metinės klientų išlaidos svyruoja nuo 6,6 iki 12 Lt.

VIETINIAI KREDITO PERVEDIMAI LIT AIS

Vietiniai kredito pervedimai litais apima kredito pervedimus litais banko, kredito unijos ar elektroninių pinigų įstaigos viduje ir į kitus Lietuvoje veikiančius bankus, kredito unijas ar elektroninių pinigų įstaigą. Kredito pervedimai gali būti atliekami elektroniniu būdu (dažniausiai naudojantis internetinės bankininkystės programomis, toliau – internetu) arba banko ar kredito unijos klientų aptarnavimo vietoje (toliau – banko ar kredito unijos skyriuje). Apibendrinant pasakytina, kad bankų ir elektroninių pinigų įstaigos duomenys rodo, jog internetu inicijuoti kredito pervedimai bankų ar elektroninių pinigų įstaigos viduje į kito kliento sąskaitą vidutiniškai kainuoja apie tris su puse karto mažiau negu inicijuoti bankų skyriuose, o į kitą Lietuvoje veikiančią banką, kredito uniją ar elektroninių pinigų įstaigą – apie tris kartus mažiau negu inicijuoti bankų skyriuose.

2013 m. liepos 1 d., palyginti su 2012 m. gruodžio 31 d., internetu inicijuotų vietinių kredito pervedimų litais įkainiai nekito visose šią mokėjimo paslaugą teikiančiose įstaigose. Internetu inicijuotus vietinius kredito pervedimus litais į savo sąskaitą toje pačioje įstaigoje nemokamai teikė visi komerciniai bankai, elektroninė pinigų įstaiga ir kredito unijos (išskyrus Klausučių kredito uniją, kurioje ši paslauga kainavo 2 Lt). Internetu inicijuoti vietiniai kredito pervedimai litais įstaigos viduje į kito kliento sąskaitą bankuose ir elektroninių pinigų įstaigoje vidutiniškai kainavo 0,6 Lt. Šie mokėjimai nieko nekainuoja trijuose bankuose (UAB Medicinos banke, *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyriuje ir *Svenska Handelsbanken AB* Lietuvos filiale) ir elektroninių pinigų įstaigoje. Kituose bankuose šis įkainis yra 0,8 arba 1 Lt. Tik dvi kredito unijos ima mokestį už šią paslaugą (Gyventojų ir smulkaus verslo kredito unija ir Klausučių kredito unija), kitose ji teikiama nemokamai.

2013 m. pirmąjį pusmetį bankai ir kredito unijos didino vietinių kredito pervedimų litais, atliekamų skyriuose, įkainius. Skyriuose atliekamų vietinių kredito pervedimų litais bankų viduje į savo sąskaitą vidutinis įkainis 2013 m. liepos 1 d. buvo 1,59 Lt, o didžiausią įkainį (5 Lt) taikė „Swedbank“, AB. Šis bankas 2013 m. taip pat padidino ir taikė didžiausią įkainį, palyginti su kitais paslaugų teikėjais, už skyriuose inicijuojamus vietinius kredito pervedimus litais banko viduje į kito kliento sąskaitą (5 Lt) ir už skyriuose inicijuojamus neskubius vietinius kredito pervedimus litais į kitą Lietuvoje veikiančią banką, kredito uniją ar elektroninių pinigų įstaigą (5 Lt). Dėl „Swedbank“, AB padidintų įkainių už bankų skyriuje atliekamus vietinius kredito pervedimus litais banko viduje į kito asmens sąskaitą, šios paslaugos įkainių vidurkis 2013 m. padidėjo iki 2,14 Lt (2012 m. sudarė 1,96 Lt), o dėl padidintų įkainių už skyriuje atliktus vietinius kredito pervedimus litais į kitą Lietuvoje veikiančią banką, kredito uniją ar elektroninių pinigų įstaigą šios paslaugos įkainių vidurkis padidėjo iki 3,5 Lt (2012 m. buvo 3,38 Lt) (žr. 1 lentelę). Dvi kredito unijos taip pat keitė kredito pervedimų, mokamų kredito unijos padalinyje, kainodarą. „Sedos“ kredito unija pabrangino skyriuje inicijuojamus neskubius vietinius kredito pervedimus litais į kitus Lietuvoje veikiančius bankus, kredito unijas ar elektroninių pinigų įstaigą – nuo 1,3 iki 1,8 Lt, o Vilniaus regiono kredito unija buvo vienintelė, sumažinusi skyriuje inicijuojamų neskubių vietinių kredito pervedimų litais įstaigos viduje į kito kliento sąskaitą įkainį – nuo 1,5 iki 0,5 Lt. Šie pokyčiai neturėjo didesnės įtakos vidutiniams kredito unijų įkainiams už šias paslaugas.

⁶ Už sąskaitas, susietas su mokėjimo kortelėmis, paprastai neimamas komisinis atlyginimas, tuo atveju mokamas tik kortelės tvarkymo mokestis.

Kaip ir 2012 m., visi bankai ir elektroninė pinigų įstaiga 2013 m. pirmąjį pusmetį gautas lėšas į kliento sąskaitą, kai mokėtojo sąskaita yra toje pačioje įstaigoje, įskaitė nemokamai. Kita vertus, daugelis bankų apmokestina gautų lėšų įskaitymą į kliento sąskaitą, kai mokėjimas inicijuojamas kitoje įstaigoje, ir toliau šis įkainis buvo nuo 0,8 iki 1,4 Lt, o nemokamai šią paslaugą teikia AB bankas „Finasta“ ir elektroninių pinigų įstaiga. Kai mokėtojo sąskaita yra toje pačioje įstaigoje, gautas lėšas į kliento sąskaitą apmokestina 7 kredito unijos, o kai mokėjimas inicijuojamas kitoje įstaigoje, gautas lėšas apmokestina 42 kredito unijos.

ĮMOKOS UŽ PASLAUGAS

Internetu atliekamų įmokų už paslaugas įkainiai 2013 m. pirmąjį pusmetį kito nedaug, tačiau grynaisiais pinigais atliekamų įmokų už paslaugas įkainiai gerokai keitėsi bankuose ir keliuose kredito unijose. Kai kurie bankai skatina atlikti įmokas už paslaugas internetu ir naudoti tiesioginio debeto paslaugą nustatydami daug mažesnius įkainius, palyginti su įkainiais už įmokas grynaisiais pinigais. Mažiausius gyventojams įmokų grynaisiais pinigais įkainius siūlo mokėjimo įstaigos ir kredito unijos.

Bankų skyriuose mokamos įmokos už paslaugas grynaisiais pinigais 2013 m. liepos 1 d. vidutiniškai kainavo 3,47 Lt (37 % daugiau nei 2012 m. pabaigoje), o bankuose ir elektroninėje pinigų įstaigoje įmokos už paslaugas, inicijuojamos internetu, – 0,53 Lt (16 % mažiau nei 2012 m. pabaigoje) (žr. 1 lentelę). 2013 m. pirmąjį pusmetį įmokų už paslaugas grynaisiais pinigais įkainį didino vienas bankas – „Swedbank“, AB (nuo 3 iki 8 Lt). Bankuose ir elektroninėje pinigų įstaigoje internetu inicijuojamų įmokų už paslaugas vidutinis įkainis sumažėjo dėl *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyriuje sumažinto įkainio (nuo 1 iki 0,5 Lt) ir dėl elektroninių pinigų įstaigos *EVP International*, UAB pradėtų teikti nemokamų internetu inicijuotų įmokų už paslaugas.

Kredito unijų skyriuose atliekamų įmokų už paslaugas vidutinis įkainis buvo 0,19 Lt (42 kredito unijos šią paslaugą teikė nemokamai, kitų įkainiai svyravo nuo 0,5 iki 2 Lt), o kredito unijų teikiamų internetu inicijuotų įmokų už paslaugas vidurkis sudarė 0,04 Lt (58 kredito unijos šią paslaugą teikė nemokamai, kitose kaina buvo nuo 0,5 iki 0,8 Lt). Įmokų už paslaugas grynaisiais pinigais įkainį didino kredito unija „Sūduvos parama“ (nuo 0 iki 0,5 Lt), o Vilniaus regiono kredito unija įmokas už paslaugas grynaisiais pinigais pradėjo teikti nemokamai, nors iki tol ši paslauga kainavo 1,5 Lt.

Mokėjimo įstaigų įmokų už paslaugas grynaisiais pinigais vidurkis 2013 m. pirmąjį pusmetį padidėjo 3 proc. – nuo 0,76 Lt (2012 m. gruodžio 31 d.) iki 0,78 Lt (2013 m. liepos 1 d.). Šį pokytį lėmė tai, kad mokėjimo įstaiga UAB „Viena sąskaita“ padidino įmokų už paslaugas grynaisiais pinigais įkainį – nuo 0,42 iki 0,55 Lt.

Tiesioginis debetas, kaip ir 2012 m. pabaigoje, yra pigiausias būdas sumokėti už paslaugas. Visi Lietuvoje veikiantys bankai, išskyrus AS „SMP Bank“ Lietuvos filialą, 2013 m. liepos 1 d. tiesioginio debeto paslaugą teikė nemokamai.

KREDITO PERVEDIMAI EURAIS

Šioje apžvalgoje kredito pervedimai eurais apima SEPA⁷ kredito pervedimus arba kredito pervedimus eurais į Europos ekonominės erdvės (EEE) šalis, jei mokėjimo paslaugų teikėjas nevykdo SEPA kredito pervedimų. 2013 m. pirmąjį pusmetį internetu atliekamų kredito pervedimų eurais vidutinis įkainis bankuose ir elektroninių pinigų įstaigoje sumažėjo nuo 37,24 Lt (2012 m.) iki 36,72 Lt (2013 m.) (žr. 1 lentelę), o kredito unijose nekito. „Swedbank“, AB sumažino kredito pervedimų eurais internetu įkainius nuo 40 iki 30 Lt. Kiti Lietuvoje veikiantys komerciniai bankai per 2013 m. pirmąjį pusmetį kredito pervedimų eurais internetu įkainių nekeitė. AB Šiaulių bankas padidino gautų lėšų pagal pervedimą eurais iš EEE šalių sumą, už kurios įskaitymą į sąskaitą jis ima mažiausią savo banke taikomą mokestį – 5 Lt. Nuo 2013 m. liepos 1 d. iki 50 tūkst. eurų sumos įskaitymas į sąskaitą kainuoja 5 Lt, o 2012 m. tik iki 1 tūkst. eurų sumos įskaitymas buvo apmokestintas 5 Lt.

Skyriuje inicijuotų kredito pervedimų eurais įkainiai 2013 m. pirmąjį pusmetį bankuose nekito, tačiau trys Lietuvoje veikiančios kredito unijos (Raseinių, Pareigūnų ir Sedos kredito unijos) pabrangino skyriuje mokamus kredito pervedimus eurais. Taip pat kredito unija „Sūduvos parama“ pradėjo teikti šią paslaugą (įkainis 50 Lt), todėl vidutinis kredito unijų skyriuose inicijuojamų kredito pervedimų eurais įkainis 2013 m. liepos 1 d. padidėjo iki 38,3 Lt (2012 m. gruodžio 31 d. buvo 38 Lt) (žr. 1 lentelę). Tik viena Vilniaus regiono kredito unija sumažino skyriuje atliekamų kredito pervedimų eurais įkainį nuo 50 iki 40 Lt, tačiau ši unija padidino gautų lėšų eurais įskaitymo į sąskaitą mokestį – nuo 0 iki 5 Lt, o kredito unija „Sūduvos parama“ 10 Lt apmokestino gautų lėšų eurais įskaitymą į sąskaitą.

GRYNŲJŲ PINIGŲ OPERACIJOS

Grynųjų pinigų įmokėjimas į savo sąskaitą bankų ir kredito unijų padaliniuose dažniausiai yra nemokamas, o į kito asmens sąskaitą kredito unijose svyruoja nuo 0 iki 2 Lt, o bankuose – nuo 0 iki 8 Lt. Iki 2012 m. pabaigos iš visų bankų ir kredito unijų tik AB SEB bankas taikė 1 Lt įkainį už grynųjų pinigų įmokėjimo į savo sąskaitą operaciją tada, jei tame mieste yra

⁷ SEPA kredito pervedimai – vietiniai ir tarptautiniai kredito pervedimai eurais, atliekami Bendroje mokėjimų eurais erdvėje (angl. *Single Euro Payments Area*), kuri apima ES valstybes nares, taip pat Islandiją, Norvegiją, Monaką ir Šveicariją, taikant vienodas pagrindines sąlygas, teises ir pareigas.

grynųjų pinigų priėmimo bankomatų. Grynųjų pinigų įmokėjimo į savo sąskaitą bankų padaliniuose įkainį 2013 m. pirmąjį pusmetį pakeitė vienas komercinis bankas – „Swedbank“, AB (buvusi nemokama paslauga buvo apmokestinta 0,05 proc. įmokamos sumos, mažiausias komisinis atlyginimas – 3 Lt). Grynųjų pinigų įmokėjimo į kito asmens sąskaitą bankų skyriuje paslaugą pabrangino „Swedbank“, AB (iki 0,3 proc. įmokamos sumos, mažiausias komisinis atlyginimas 8 Lt) ir AB DNB bankas (atitinkamai 0,2 proc. ir 4 Lt). Iš kredito unijų tik viena kredito unija pakeitė iki 2013 m. taikytą įkainį: Vilniaus regiono kredito unija kiekvieną grynųjų pinigų įmokėjimo į kito asmens sąskaitą operaciją apmokestino 2 Lt.

Bankų ir kredito unijų taikomas įkainis už grynųjų pinigų išmokėjimą iš sąskaitos skyriuje dažniausiai nustatomas kaip procentinė išmokamos sumos dalis, taip pat dažniausiai nustatomas mažiausias komisinio atlyginimo dydis. Pasiimant grynuosius pinigus iš bankomato bankai ir kredito įstaigos dažniausiai taiko nustatytą nemokamai leidžiamą pasiimti sumą, o už šį dydį viršijančią sumą imamas nustatyto dydžio procentinis įkainis, bet yra nustatytas mažiausias komisinis atlyginimas. Kartais kredito įstaigos vietoj šios kainodaros tiesiog įkainoja kiekvieną atliktą operaciją nustatyta suma. 2013 m. pirmąjį pusmetį trys komerciniai bankai koregavo savo įkainius, taikomus grynųjų pinigų pasiėmimui iš sąskaitos banko padalinyje. AB DNB bankas padidino tiek procentinę išmokamos sumos dalį, tiek minimalų komisinį atlyginimą (žr. 2 lentelę). UAB Medicinos bankas, vienintelis siūlantis klientams pasiimti grynųjų pinigų kredito įstaigos padalinyje iki 2 000 Lt per dieną nemokamai, padidino viršytos sumos procentinį mokestį – nuo 0,5 iki 0,6 proc. „Swedbank“, AB padidino mažiausią komisinį atlyginimą už grynųjų pinigų išmokėjimą banko skyriuje ir sumažino leidžiamą nemokamai pasiimti sumą bankomatuose nuo 5 000 iki 2 000 Lt.

Grynųjų pinigų paėmimo iš sąskaitos įkainius keitė ir 5 kredito unijos (Pareigūnų kredito unija, Panevėžio kredito unija, kredito unija „Sūduvos parama“, Varėnos kredito unija, Vilniaus regiono kredito unija), trys iš jų padidino leidžiamą nemokamai pasiimti grynųjų pinigų sumą bankomatuose, o Vilniaus regiono kredito unija nustatė leidžiamą nemokamai pasiimti sumą bankomatuose ir kredito unijos padalinyje (žr. 2 lentelę). Varėnos kredito unija sumažino leidžiamą nemokamai pasiimti sumą kredito unijos skyriuje ir padidino viršytos sumos procentinį mokestį.

2 lentelė. Grynųjų pinigų išmokėjimo iš sąskaitos įkainių pokyčiai

Paslaugos teikėjas	Mokėjimo paslauga	2012 m. gruodžio 31 d.	2013 m. liepos 1 d.
AB DNB bankas	Grynųjų pinigų išmokėjimas iš sąskaitos litais banko skyriuje	0,6 proc., mažiausias komisinis atlyginimas – 3 Lt	0,8 proc., mažiausias komisinis atlyginimas – 5 Lt
Medicinos bankas	Grynųjų pinigų išmokėjimas iš sąskaitos litais banko skyriuje	Iki 2 000 Lt per dieną – 0 Lt, daugiau kaip 2 000 Lt per dieną – 0,5 proc. sumos	Iki 2 000 Lt per dieną – nemokamai, daugiau kaip 2 000 Lt per dieną – 0,6 proc. sumos
„Swedbank“, AB	Grynųjų pinigų išmokėjimas iš sąskaitos litais banko skyriuje	0,8 proc. sumos, mažiausias komisinis atlyginimas – 5 Lt	0,8 proc. sumos, mažiausias komisinis atlyginimas – 8 Lt
Varėnos kredito unija	Grynųjų pinigų išmokėjimas iš sąskaitos litais kredito unijos skyriuje	Iki 2 000 Lt per dieną – nemokamai, 0,6 proc. viršytos sumos	Iki 1 000 Lt per dieną – nemokamai, 0,8 proc. viršytos sumos
„Swedbank“, AB	Grynųjų pinigų išmokėjimas debeto kortele litais savo banko bankomatuose	Iki 5 000 Lt per mėnesį – nemokamai, 0,4 proc. viršytos sumos	Iki 2 000 Lt per mėnesį – nemokamai, 0,4 proc. viršytos sumos
Kredito unija „Sūduvos parama“	Grynųjų pinigų išmokėjimas debeto kortele litais kitų Lietuvoje veikiančių bankų bankomatuose	1 proc., mažiausias komisinis atlyginimas – 1 Lt	Iki 1 000 Lt per mėnesį – nemokamai, 1,2 proc. viršytos sumos, mažiausias komisinis atlyginimas – 1,00 Lt
Pareigūnų kredito unija	Grynųjų pinigų išmokėjimas debeto kortele litais kitų Lietuvoje veikiančių bankų bankomatuose	Iki 1 000 Lt per mėnesį – nemokamai, 1 proc. viršytos sumos	Iki 2 000 Lt per mėnesį – nemokamai, 1 proc. viršytos sumos, mažiausias komisinis atlyginimas – 1 Lt
Panevėžio kredito unija	Grynųjų pinigų išmokėjimas debeto kortele litais kitų Lietuvoje veikiančių bankų bankomatuose	Iki 1 000 Lt per mėnesį – nemokamai, 1 proc. viršytos sumos, mažiausias komisinis atlyginimas – 2 Lt	Iki 3 000 Lt per mėnesį – nemokamai, 1 proc. viršytos sumos, mažiausias komisinis atlyginimas – 2 Lt
Vilniaus regiono kredito unija	Grynųjų pinigų išmokėjimas iš sąskaitos litais kredito unijos skyriuje	0,80 proc.	Iki 5 000 Lt per mėnesį – nemokamai, 0,5 proc. viršytos sumos, mažiausias komisinis atlyginimas – 2 Lt
Vilniaus regiono kredito unija	Grynųjų pinigų išmokėjimas iš sąskaitos litais debeto kortele kitų Lietuvoje veikiančių bankų bankomatuose	1 proc., mažiausias komisinis atlyginimas – 1 Lt	Iki 500 Lt per mėnesį – nemokamai, 1 proc. viršytos sumos, mažiausias komisinis atlyginimas – 1 Lt

Šaltinis: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys.

DEBETO KORTELĖS

Nors kai kurios kredito unijos sudarė sąlygas pigiau pasiimti grynųjų pinigų iš sąskaitos, bet kartu jos pabrangino debeto kortelių išdavimo ir administravimo įkainius. Gerokai kortelės išdavimo mokestį padidino kredito unija „Sūduvos parama“ (nuo 5 iki 15 Lt) ir Panevėžio kredito unija (nuo 0 iki 15 Lt). Vilniaus regiono kredito unija kortelės išdavimo mokestį sumažino nuo 13 iki 0 Lt, tačiau nustatė administravimo mokestį – 10 Lt. Kitose kredito unijose debeto kortelės išdavimo ar administravimo mokesčiai nekito.

2. METINĖS IŠLAIDOS UŽ SKIRTINGUS MOKĖJIMO PASLAUGŲ KREPŠELIUS

Mokėjimo paslaugų rinkoje yra didelė mokėjimo paslaugų pasiūla naudotojams. Dalimi mokėjimo paslaugų naudojami dauguma gyventojų, kai kuriomis paslaugomis – tik dalis gyventojų, kuriems būdingi tam tikri demografiniai požymiai. Dalis mokėjimo paslaugų tarpusavyje yra pakeičiamos ir jas teikia skirtingi mokėjimo paslaugų teikėjai. Kai kurie gyventojai labiau linkę naudotis vienomis mokėjimo paslaugomis, kiti – jų alternatyvomis. Todėl nėra vieno mokėjimo paslaugų krepšelio, tinkančio visiems gyventojams.

Remiantis Lietuvos banko užsakymu 2013 m. atliktos Lietuvos gyventojų mokėjimo paslaugų naudojimo įpročių apklausos duomenimis ir atsižvelgiant į ekspertinius vertinimus, Lietuvos bankas sudarė tris skirtingus mokėjimo paslaugų metinius krepšelius⁸ pagal mokėjimo paslaugų naudotojų įpročius ir apskaičiavo šių krepšelių kainą (žr. 3 lentelę).

Pirmai ir trečiai grupėms priklausantys mokėjimo paslaugų naudotojai dažniausiai atlieka mokėjimo operacijas grynaisiais pinigais (žr. 3 lentelę). Pirmos grupės nariai, palyginti su trečios grupės nariais, daug dažniau naudojami mokėjimo paslaugomis. Jie daug dažniau pasiima grynųjų pinigų iš bankomato. Trečios grupės nariai dažniausiai naudojami tik pagrindinėmis mokėjimo paslaugomis (apytiksliai kartą per mėn. atlieka įmokas už paslaugas ir pasiima grynųjų pinigų iš bankomato). Antros grupės nariai prioritetą teikia mokėjimo operacijoms internetu.

3 lentelė. Mokėjimo paslaugų krepšeliai sudaryti trimis mokėjimo paslaugų naudotojų grupėms

Mokėjimo paslauga (priemonė)	Pirmas mokėjimo paslaugų krepšelis	Antras mokėjimo paslaugų krepšelis	Trečias mokėjimo paslaugų krepšelis
Debeto kortelė	1 kortelė	2 kortelės	1 kortelė
Gaunami vietiniai kredito pervedimai litais banko ar kredito unijos viduje iš kito kliento sąskaitos	24	24	12
Gaunami vietiniai kredito pervedimai litais iš kitos Lietuvoje veikiančios kredito unijos ar banko	18	12	6
Pinigų paėmimas iš savo banko arba tuos pačius įkainius taikančio banko bankomato	61 (vidutinė operacijos vertė – 160 Lt)	28 (vidutinė operacijos vertė – 300 Lt)	16 (vidutinė operacijos vertė – 426 Lt)
Įmokos už paslaugas grynaisiais pinigais mokėjimo įstaigose	10		11
Įmokos už paslaugas grynaisiais pinigais banke ar kredito unijoje	4		
Įmokos už paslaugas internetu		27	
Kredito pervedimai internetu į kitą Lietuvoje veikiančią banką, kredito uniją ar elektroninių pinigų įstaigą		12	
Kredito pervedimai internetu banko ar kredito unijos viduje į kito asmens sąskaitą		23	
Tiesioginis debetas		6	

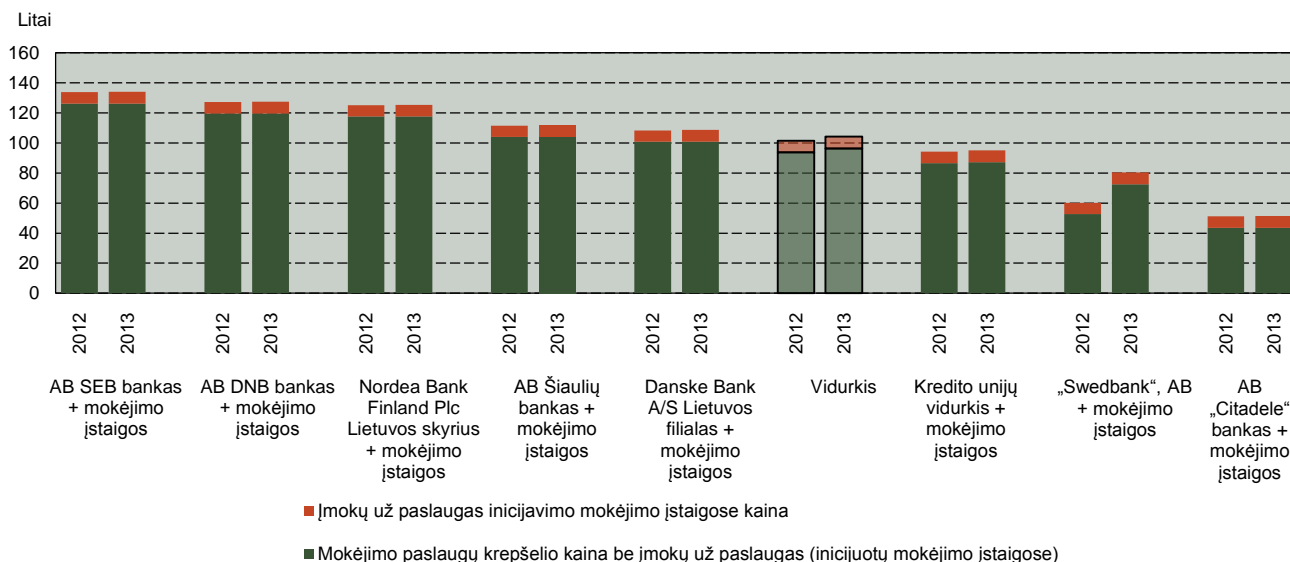
Šaltinis: Lietuvos banko užsakymu atliktos⁹ Lietuvos gyventojų mokėjimo paslaugų naudojimo įpročių apklausos rezultatai ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Įvertinant metines mokėjimo paslaugų krepšelių kainas, pateikiama informacija apima standartinius bankų, kredito unijų ir mokėjimo įstaigų teikiamų paslaugų įkainius, neatsižvelgiama į taikomas lojalumo programas, kuriomis pasinaudoję bankų, kredito unijų ar mokėjimo įstaigų klientai gali mokėti gerokai mažiau. Vertinant kredito unijų taikomus įkainius, naudojami visų kredito unijų paslaugų įkainių vidurkiai. Bankai, teikiantys ne visas į krepšelius įtrauktas paslaugas, ir elektroninių pinigų įstaiga toliau neanalizuojami ir nevertinami. Vertinant įkainius, vietoj *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyriaus įmokų už paslaugas atlikimo banko skyriuje, naudojamas vietinių kredito pervedimų grynaisiais pinigais į kitus Lietuvoje veikiančius bankus, kredito unijas ar elektroninių pinigų įstaigą, įkainis. Vertinant kredito unijų duomenis, vietoj tiesioginio debeto įkainio skaičiavimams naudotas įmokų už paslaugas internetu įkainis.

⁸ Šioje apžvalgoje pateikiami mokėjimo paslaugų krepšeliai nėra palyginami su 2012 m. mokėjimo paslaugų įkainių apžvalgoje pateiktais mokėjimo paslaugų krepšeliais dėl skirtingos sudarymo metodikos.

⁹ Lietuvos gyventojų mokėjimo paslaugų naudojimo įpročių apklausą Lietuvos banko užsakymu atliko viešosios nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovė „Spinter tyrimai“ 2013 m. kovo 1–15 d.

1 pav. Pirmo mokėjimo paslaugų krepšelio metinė kaina

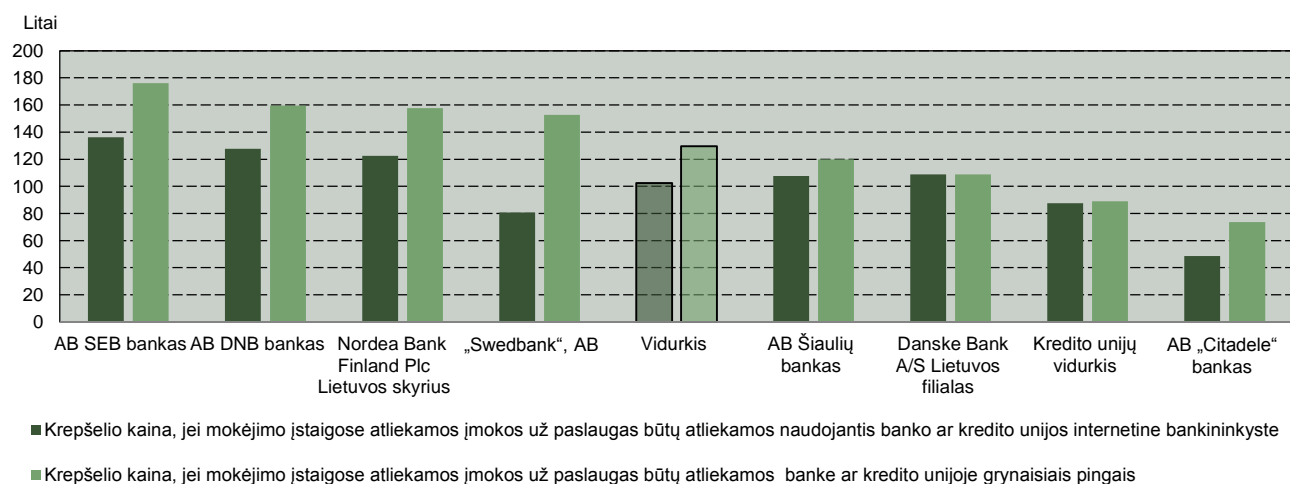

Šaltinis: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Vidutinės metinės išlaidos už pirmą mokėjimo paslaugų krepšelį (žr. 3 lentelę), neįtraukiant mokėjimo įstaigose atliekamų įmokų už paslaugas ir taikant standartinius mokėjimo paslaugų įkainius, 2013 m. liepos mėn. būtų 96,5 Lt (žr. 1 pav.), t. y. 2,7 proc. daugiau nei 2012 m. pabaigoje. Įmokos už paslaugas grynaisiais pinigais mokėjimo įstaigose papildomai kainuotų vidutiniškai 7,8 Lt per metus, ši suma, palyginti su 2012 m., padidėjo 3 proc.

Didžiausios vidutinės metinės išlaidos už pateiktą mokėjimo paslaugų krepšelį būtų AB SEB banke ir AB DNB banke, mažiausios išlaidos būtų AB „Citadele“ banke ir „Swedbank“, AB. Skirtumas tarp didžiausių ir mažiausių išlaidų būtų 82,6 Lt per metus (skirtųsi 2,6 karto). 2013 m. išleidžiama metinė suma mokėjimo paslaugoms, neįtraukiant įmokų už paslaugas mokėjimo įstaigose kainos, būtų padidėjusi kredito unijose (1 %) ir „Swedbank“, AB (38 %), kitų paslaugų teikėjų ji nebūtų pasikeitusi. Pirmo mokėjimo paslaugų krepšelio naudotojo metinės išlaidos pabrangtų „Swedbank“, AB dėl dalies įmokų už paslaugas atlikimo grynaisiais pinigais banko padalinyje.

2 pav. Pirmo mokėjimo paslaugų krepšelio metinė kaina, naudojantis tik bankų ir kredito unijų paslaugomis

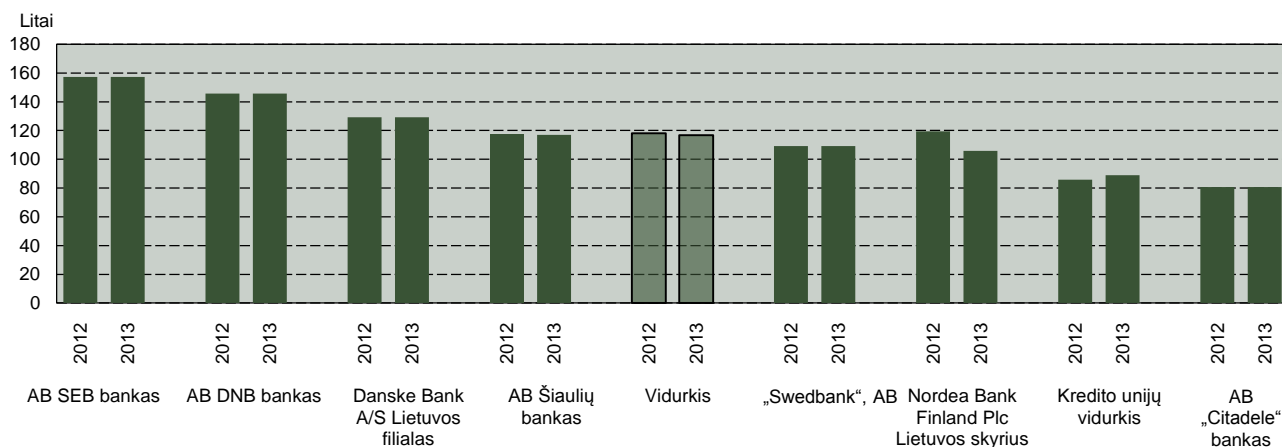

Šaltinis: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Jeigu pirmo mokėjimo paslaugų krepšelio naudotojas (žr. 3 lentelę) įmokos už paslaugas, kurias atlieka mokėjimo įstaigose, atliktų banke ar kredito unijoje grynaisiais pinigais, jo vidutinis metinis mokėjimo paslaugų krepšelis kainuotų 129,7 Lt (žr. 2 pav.), t. y. 25,4 Lt daugiau, nei atliekant įmokas už paslaugas mokėjimo įstaigose (žr. 1 pav.). Didžiausios išlaidos būtų AB SEB banke, AB DNB banke, Nordea Bank Finland Plc Lietuvos skyriuje ir „Swedbank“, AB, o mažiausios – AB „Citadele“ banke ir kredito unijose. Remiantis kredito unijose taikomų įmokų už paslaugas įkainių vidurkiu, šiose įstaigose įmokos už paslaugas kainuotų mažiau nei mokėjimo įstaigose, todėl ir mokėjimo paslaugų krepšelio metinė kaina būtų mažesnė. Skirtumas tarp didžiausių ir mažiausių išlaidų būtų 102,6 Lt (skirtųsi 2,4 karto).

Jeigu naudotojas rinktųsi ne mokėjimo įstaigas, o įmokas mokėtų internetu, vidutiniškai per metus savo mokėjimo paslaugoms išleistų 102,4 Lt (žr. 2 pav.), t. y. 1,9 Lt daugiau nei atliekantis įmokas už paslaugas mokėjimo įstaigose (žr. 1 pav.), tačiau 27,3 Lt mažiau nei šias įmokas už paslaugas inicijuodamas grynaisiais pinigais banke ar kredito unijoje (žr. 2 pav.). Didžiausios išlaidos būtų AB SEB banke, AB DNB banke, *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyriuje, o mažiausios – AB „Citadele“ banke ir „Swedbank“, AB. Skirtumas tarp didžiausių ir mažiausių išlaidų būtų 87,6 Lt (skirtųsi 2,8 karto).

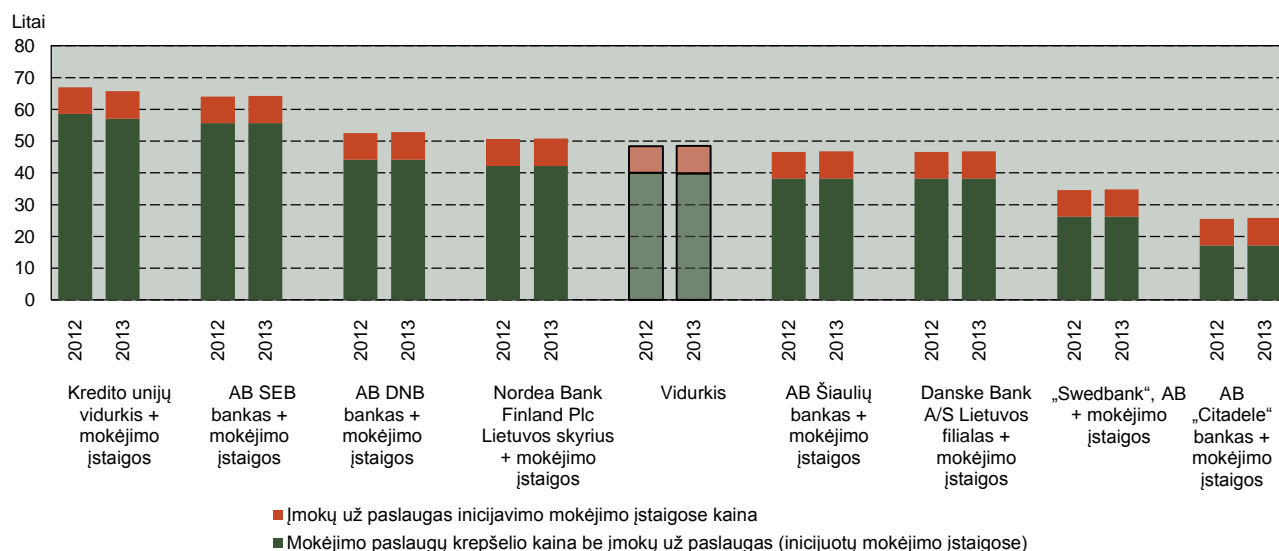
3 pav. Antro mokėjimo paslaugų krepšelio metinė kaina

Šaltinis: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Vidutinės metinės išlaidos bankuose ir kredito unijose už antrą mokėjimo paslaugų krepšelį (žr. 3 lentelę), taikant standartinius mokėjimo paslaugų įkainius, 2013 m. liepos mėn. būtų 116,8 Lt (žr. 3 pav.), t. y. 1 proc. mažiau nei 2012 m. pabaigoje. Šiam naudotojui mokėjimo paslaugos daugiausiai kainuotų AB SEB banke ir AB DNB banke, mažiausiai – AB „Citadele“ banke ir kredito unijose. Skirtumas tarp didžiausių ir mažiausių išlaidų būtų 76,6 Lt (skirtųsi beveik 2 kartus). 2013 m. išleidžiama suma mokėjimo paslaugoms daugiausia būtų padidėjusi kredito unijose (3 %), o *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyriuje ji būtų sumažėjusi 11 proc. Kituose bankuose ši suma nebūtų pasikeitusi.

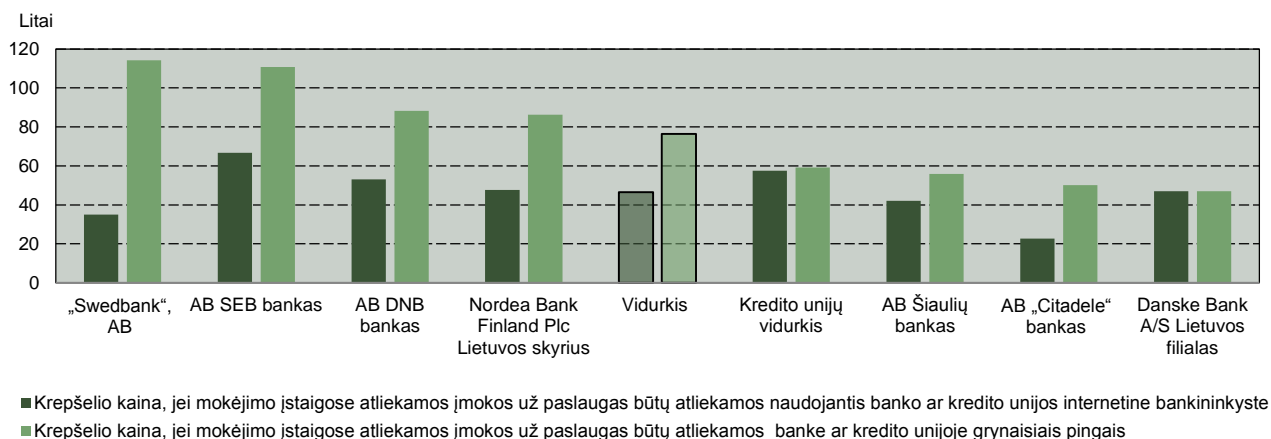
4 pav. Trečio mokėjimo paslaugų krepšelio metinė kaina

Šaltinis: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Vidutinės metinės išlaidos už trečią mokėjimo paslaugų krepšelį (žr. 3 lentelę), neįtraukiant įmokų už paslaugas, kurias mokėjimo paslaugų naudotojas atlieka mokėjimo įstaigose, ir taikant standartinius mokėjimo paslaugų įkainius, 2013 m. liepos mėn. būtų 39,9 Lt (žr. 4 pav.), t. y. 0,4 proc. mažiau nei 2012 m. pabaigoje. Įmokos už paslaugas grynaisiais pinigais mokėjimo įstaigose papildomai kainuotų vidutiniškai 8,61 Lt per metus, ši suma per 2012 m. padidėjo 3 proc. Didžiausios vidutinės metinės išlaidos už trečią mokėjimo paslaugų krepšelį būtų kredito unijose ir AB SEB banke, mažiausios – AB „Citadele“ banke ir „Swedbank“, AB. Skirtumas tarp didžiausių ir mažiausių išlaidų būtų 39,9 Lt (skirtųsi 2,5 karto). Per 2013 m. išleidžiama suma mokėjimo paslaugoms, neįtraukiant įmokų už paslaugas, mokamų mokėjimo įstaigose, įkainių, būtų sumažėjusi kredito unijose (3 %), bankuose ji nebūtų pasikeitusi.

5 pav. Trečio mokėjimo paslaugų krepšelio metinė kaina, naudojantis tik bankų ir kredito unijų paslaugomis

Šaltinis: mokėjimo paslaugų teikėjų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Jei trečio mokėjimo paslaugų krepšelio naudotojas (žr. 3 lentelę) įmokas už paslaugas, kurias atlieka mokėjimo įstaigose, atliktų banke ar kredito unijoje grynaisiais pinigais, jo vidutinis metinis mokėjimo paslaugų krepšelis kainuotų 76,4 Lt (žr. 5 pav.), t. y. 27,9 Lt daugiau nei įmokas už paslaugas atliekant mokėjimo įstaigose (žr. 4 pav.). Didžiausios išlaidos būtų „Swedbank“, AB ir AB SEB banke, o mažiausios – Danske Bank A/S Lietuvos filiale. Skirtumas tarp didžiausių ir mažiausių išlaidų būtų 67,2 Lt (skirtųsi 2,4 karto). Remiantis kredito unijose taikomų įmokų už paslaugas įkainių vidurkiu, šiose įstaigose įmokos už paslaugas kainuotų mažiau nei mokėjimo įstaigose, todėl ir mokėjimo paslaugų krepšelio metinė kaina būtų mažesnė.

Jeigu naudotojas rinktųsi ne mokėjimo įstaigas, o įmokas už paslaugas mokėtų internetu, vidutiniškai per metus savo mokėjimo paslaugoms išleistų 46,5 Lt (žr. 5 pav.), t. y. 2 Lt mažiau nei atliekant įmokas už paslaugas mokėjimo įstaigose (žr. 4 pav.) ir 29,9 Lt mažiau nei grynaisiais pinigais banke ar kredito unijoje (žr. 5 pav.). Didžiausios išlaidos būtų AB SEB banke ir kredito unijose, o mažiausios – AB „Citadele“ banke. Skirtumas tarp didžiausių ir mažiausių išlaidų už mokėjimo paslaugų krepšelį būtų 44 Lt (skirtųsi 2,9 karto).

Kai kurios mokėjimo paslaugas teikiančios įstaigos, skatindamos savo klientus kuo daugiau naudotis jų teikiamais produktais ir paslaugomis, siūlo įvairias lojalumo programas (pvz., paslaugų planus, krepšelius, taškų rinkimą), leidžiančias sumažinti paslaugų teikėjoms mokamą komisinį atlyginimą. Taip pat dažniausiai bankai ir kredito unijos klientams, kurių darbdaviai yra pasirašę sutartį su jomis dėl darbo užmokesčio pervedimo, nemokamai išduoda mokėjimo kortelę, suteikia galimybę nemokamai išsiimti grynųjų pinigų bankomatuose.

Dauguma bankų siūlo programas pensininkams ir neįgaliesiems. Dažniausiai, dalyvaujant tokiose programose, klientų senatvės pensijų lėšos įskaitomos ir išmokamos skyriuose nemokamai, taip pat nemokamai išduodamos debeto kortelės, taikomi mažesni įkainiai mokant už komunalines paslaugas (apmokant iš einamosios ar mokėjimo kortelės sąskaitos), taikomi mažesni įkainiai už kredito pervedimus, siūlomos kitos paslaugos.